

Akárha

Olvasva ezt a <itt egy felső fokú, dicsérőleges jelző áll, amely kifejezi előszóíró személyes lelkesültségét, érzelmes elfogódottságát, nagyon objektív és szakszerű véleményét a könyv nagyszerűségéről és nagyságáról, általában a magyar irodalom afelett érzett örömét, hogy beléje most ily pompás darab érkezett, amely őt nemcsak gazdagítja, de okosítja is; hát első nekifutásra egy árva jelzőtől talán ne akarjunk többet> kötetet, Petőfi jutott eszembe az ő rónájával. Milyen reménytelen lehet egy nem magyar olvasónak rónázni, azt se tudja, eszik-e vagy isszák, hasonlatokkal próbálkozik, olyan lehet az a róna, mint a tenger, csak tán a víz nem annyira sós, vagy mint egy nagyobacska asztal, de lábak nélkül, kicsit tán nézegeti a lexikonokat, tengersík vidék, az eurázsiai sztyeppevidék legnyugatibb területe, 100000 négyzetkilométer, üledék (ezt azért nem gondoltuk volna), vagy éppen gögösen meg sem mozdul, egy róna ide vagy oda nem sokat számít.

Valahogy így vagyunk mi is nem is az Északi-sarkkal, de Hansson északjával. Nem is úgy, hogy nem értünk semmit (a tárgyból), de még csak nem is gondoltunk arra, hogy itt érteni kéne valamit. Pedig még soha nem láttunk ilyen dolgokat (tájakat, havakat, hőmérsékleteket, üledéket(!)), mint amilyeneket Hansson mutat. Akárha ajándékba kapnád, ez a könyv utolsó sora. Tényleg olyan. Mint egy jó, egy igazán jó ajándék. Ritka az ilyen. A legjobb ajándékok azok, amiket az ember különben nem tud magának megszerezni. Nem azért, mert nem telik rá vagy nem jut hozzá, hanem azért, mert nem gondol rá. (És arra sem gondol, hogy vágyik rá.) De valaki más gondol rá helyette – és így ő már

úgy kezdhet vágni a dologra, rácsodálkozva az ajándékra, hogy az már az övé.

Mert minden díszlet idegen itt, és mégis mennyire ismerős: az egész. Ki gondolta volna, hogy a tenger mélye is az irodalom fennhatósága alá tartozik, vagyis emberi terület? A vers, a próza, a napló, az esszé, a tudományosság keveréséből (és persze kavarából), a konkrét és az általános, a tárgyiasság és fogalmiság közt inogva vagy inkább indázva páratlan költőiség áll össze, a könyv szavával élve: jegesmedve-biztos szonettek.

Nincsen képünk a svéd irodalomról, hiába ismerünk sok jó szerzőt, nincs egy történet, amelybe beléphetnének, egyedül vannak újra meg újra. Nem tudjuk hát, honnan jön Gunnar D Hansson, egyszerre csak itt van. Egy törékeny európaít látunk, törékeny, de minden hájjal megkent, nagyon művelt és ezt a műveltséget állandóan mozgásban tartó költőt, aki ugyanakkor szenttelen megfigyelő, és akinek, váratlanul, elemi köze van a természethez, mondanám: egy posztmodern halász, tengerparaszt, aki meglepőde próbál következtetéseket levonni abból, hogy a tengere nagyon-nagyon be van fagyva. „Fehér mező, sehol egyetlen gondolat.” „Más itt az idő, hol égtájak sincsenek. Csak fehér.” „Vigasztalan, mondhatnánk, ha történetesen vigaszt keresnénk.”

Rendben, nem keresünk. Olvasó nem keres, de talál. Nagy öröm ez a könyv, megteleítés és fölfedezés. Akárha ajándékba kapnánk.

Esterházy Péter